

УДК 355.1:364-7 (477)

**Помаза-Пономаренко А.Л., д.держ.упр., с.д.,
завідувач науково-дослідної лабораторії з дослідження
проблем управління у сфері цивільного захисту
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків
Тарадуда Д.В., к.т.н., доцент, доцент кафедри ліквідації
наслідків надзвичайних ситуацій інституту післядипломної освіти
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів**

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Через повномасштабну агресію РФ в Україні стрімко знижується рівень її національної, і що важливо, соціальної безпеки. Свідченням цього є збільшення кількості осіб з інвалідністю серед українців, значний відтік працездатного населення за кордон, демографічна криза та ін. Відтак, перед Україною стоїть завдання щодо підвищення рівня національної безпеки крізь призму вдосконалення соціальної політики, зокрема активне впровадження механізму соціального супроводу. Власне, такий супровід надзвичайно необхідний для військових і осіб МВС, які отримали поранення, а також для членів їхніх сімей.

Варто відзначити, що соціальний супровід військовослужбовців й осіб у системі Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) є важливим аспектом забезпечення прав та законних інтересів як співробітників, так і громадян, які перебувають у зоні відповідальності відомства [1]. Ефективне управління цими процесами вимагає комплексного підходу, що враховує специфіку діяльності МВС і потреби різних категорій осіб [3]. Зважаючи на наявні моделі соціального захисту осіб [там само], основними напрямками соціального супроводу співробітників МВС можуть бути визнані такі:

1. Соціальний захист:

– забезпечення гарантій та компенсацій у разі поранення, захворювання або загибелі співробітників під час виконання службових обов'язків;

– надання психологічної підтримки та реабілітації співробітникам, які пережили стрес;

– соціальна адаптація та працевлаштування співробітників, які звільнилися з органів внутрішніх справ.

2. Соціальний супровід осіб, які перебувають під вартою (забезпечення належних умов утримання та медичного обслуговування; надання правової допомоги та психологічної підтримки; соціальна адаптація та реінтеграція осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі).

3. Соціальний супровід постраждалих від воєнних злочинів (надання психологічної підтримки та правової допомоги; забезпечення захисту прав та законних інтересів; соціальна реабілітація та відновлення).

4. Соціальний супровід осіб та їх сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах (надання допомоги у вирішенні соціально-побутових проблем, забезпечення доступу до соціальних послуг і пільг, соціальна адаптація й інтеграція та ін.).

Слід зазначити, що принципами управління процесами соціального супроводу осіб у системі МВС є такі: 1) законність (передбачає, що діяльність у сфері соціального супроводу має здійснюватися відповідно до чинного законодавства); 2) гуманність (необхідно поважати права та гідність кожної особи, а також осіб у системі МВС, які потребують соціального супроводу); 3) індивідуалізації, що вимагає здійснення соціального супроводу з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей кожної особи, яка виконує службові обов'язки в системі МВС; 4) комплексність (необхідно забезпечити упровадження комплексного підходу до вирішення проблем, що потребують соціального супроводу осіб у системі МВС); 5) налагодження дієвої міжвідомчої співпраці (необхідно налагодити ефективну співпрацю між МВС й організаціями, які надають соціальні послуги (Міністерством соціальної політики, Міністерством охорони здоров'я та ін.)). Підкреслимо, що важливо дієво взаємодіяти з Національною соціальною сервісною службою України, нею зреалізовується експериментальний проєкт соціального супроводу військовослужбовців до жовтня 2025 р. [4].

Згідно з Наказом МВС від 06.11.2023 №895 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Соціально-правовий захист постраждалих та членів їх сімей» єдиної інформаційної системи» [2] створено ФП СПЗ – інформаційно-комунікаційну систему, яка представляє собою сукупність інформаційних, технічних і програмних засобів, які автоматизують централізовану обробку відомостей про військовослужбовців Національної гвардії України, Держприкордонслужби, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту ДСНС, поліцейських, які загинули (померли), зникли безвісти, захоплені в полон або заручниками, інтерновані в нейтральних державах, звільнені з полону, отримали поранення внаслідок збройної агресії РФ проти України, та членів їх сімей. Ця система дозволяє забезпечити соціально-правовий захист зазначених осіб, тобто комплекс заходів, спрямованих на надання

послуг, необхідних для задоволення основних потреб, медичного забезпечення, психологічного супроводу, забезпечення реалізації соціальних гарантій та виплат постраждалим та членам їх сімей.

Власником та розпорядником ФП СПЗ є держава в особі Міністерства внутрішніх справ України. Відомості вносяться до ФП СПЗ українською мовою на підставі даних відповідних підрозділів соціально-гуманітарного забезпечення (соціального супроводу), морально-психологічного забезпечення, кадрового забезпечення, медичного забезпечення, бухгалтерської служби суб'єктів ФП СПЗ та інших документів, які містять інформацію про інформаційні об'єкти ФП СПЗ.

У той же час, механізм управління процесами соціального супроводу осіб в системі МВС потребує розвитку, що можливий у таких напрямках: 1) розвиток нормативно-правової бази (необхідно вдосконалити законодавство у сфері соціального супроводу, урахувуючи сучасні виклики, зумовлені повномасштабною агресією РФ); 2) підвищення кваліфікації кадрів відділень (управлінь, секторів та ін.) соціального супроводу, удосконалення інформаційної діяльності таких відділень, управлінь, секторів при медичних закладах, адже про них мало обізнане населення, яке звертається до цих закладів; 3) відтак, набуває важливості активне та виважене впровадження інформаційних технологій з метою надання вчасної допомоги в межах функціонуючої служби соціального супроводу; 4) активне залучення громадських організацій (зокрема, волонтерських) із метою підвищення результативності соціального супроводу осіб у системі МВС, зокрема, до надання соціальних послуг і контролю за їх якістю.

Список використаних джерел:

1. Домбровська С., Помаза-Пономаренко А., Порока С., Семілетов О. Напрямки розвитку державного управління у сфері охорони громадського порядку : монографія. Харків: НУЦЗУ, 2024. 272 с.
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Помаза-Пономаренко А.Л. Соціальний розвиток і безпека регіонів: державно-управлінські аспекти : монографія. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2017. 270 с.
4. Соціальний супровід військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах). URL: <https://nssu.gov.ua/eksperementalni-proieky/sotsialnyi-suprovod-viiskovosluzhbiv-ta-chleniv-ikh-simei-u-viiskovykh-chastynakh-pidrozdilakh-zbroinykh-syl>.